

Syfte:

- Beskriva de långa linjerna i turkisk politik
- Snabbkurs i modern turkisk historia
- Få ett grepp om vilka frågor som varit brännande
- Vilka nyckelaktörer har format landet?

Bakgrund – bildades hur?

- Sevresfördraget 1920 - Lausannefördraget 1923
- Osmanska riket- 1923 – ATATÜRK
 - Etablerar en ny, sekulär, nationalistisk stat. Grundbulten i det som kallas kemalism eller Atatürks revolution
 - ERKÄNNER INGEN OPPOSITION, INGA ETNISKA STRÄVANDEN, GÅR HÅRT FRAM MOT RELIGIÖST KONSERVATIVA.
- Stärkt parlamentarism?
- Försök till flerpartistyre? Nja, stapplande steg.
- Västtillvänt, men också pragmatiskt. Nära band till Sovjet första tiden
- Sekularism, stark statlig ekonomi, modernisering, utveckling av inhemsk industri, nationalism – men det är en framåtrörelse utan en då fungerande demokrati

Flerpartisystem

- Röstning, klassröstning, slitningar inom CHP börjar
- 1947 flerpartisystem – 1950 maktskifte när premiärminister Adnan Menderes vinner valet (Demokratiska partiet)
- "LITET USA" – marknadsekonomi
- Med i Europarådet 1950
- Går med i NATO 1951 – DELTAGIT I KOREAKRIGET PÅ VÄSTS SIDA (Sydkorea)
- Slutar tragiskt med Turkiets första kupp 1960 (MILITÄREN VISAR SIN EGEN AGENS, NÅGOT MAN KOMMER ATT GÖRA FLER GÅNGER)
 - Flerpartisystemet slutar i en tragedi
 - Regering utan kapacitet att förhålla sig till demokratiska spelregler
 - Avsättandet blodigt – Menderes hängd.

1960 framåt

- Ny konstitution 1961 – relativt frihetlig trots att militären ligger bakmo!
- Civilsamhället mer livaktigt!
- Fackförbunds rörelsen stärks
- Civila styren återkommer
- Studentorganisationerna lockar
- Vänstern stark på gatorna – terrorkrigen börjar
- Kupp 1971
- TURBULENT I SKUGGAN AV KALLA KRIGET! Turkiet får sin beskärda del
- 1980 genomförs en ny kupp
 - FÄNGSLANDEN, TORTYR OCH AVRÄTTNINGAR
 - All opposition förbjuds

1980 framåt

- Tidigare progressiva rörelser mer eller mindre krossade
- Juntakonstitution 1982 – kvar än med modifikationer
- Nytt politiskt landskap – valet 1983
 - Turgut Özal vinner och präglar nästan all civil politik i nära ett decennium
- Markadsliberalism råder
- Politisk islam växer
- Turbulent 90-tal tar vid
 - Höga inflationstal
 - Bräckliga koalitioner
 - Blodigt krig / smutsigt krig mellan stat och PKK

AKP:

- Rötter i traditionell islamism
 - Refah partisi, Istanbuls borgmästare på 90-talet är Recep Tayyip Erdogan
 - Mjuk kupp 1997 – blev läge för omorientering
- AKP vann och stödet ökade successivt

- 2002 – 34,28 procent – men bara två partier kom in så det blev kvalificerad majoritet
- 2011 – 50 procent
- Avväpnade militären politiskt
 - Tillslag och stora massarresteringar som riktade sig mot militären
- Ekonomiskt uppsving – fram till nyligen
 - Under 2010 och 2011 växte ekonomin nästan lika snabbt som i Kina och Indien.
- Olika allianser över tid
 - Liberaler, socialdemokrater, EU-vänner – ANTI-militär
 - Alltmer Gülenrörelsen. TÖVÄDER kurdrörelsen pga dialog med PKK
 - Idag MHP, BBP, IP
- Allt större maktfullkomlighet, mer ideologiskt färgat än tidigare
 - Slår an på ottomansk tradition i retoriken
 - Tveklöst nationalistisk. Militarism som svar på kurdförfrågan sedan 2015
 - Pressfriheten finns inte, yttrandefriheten slås ner, många fängslas.
- Aktuella utmaningar
 - Ekonomin
 - Inflation 85,5 procent okt 2022 – 61.98% i NOV
 - Arbetslöshet
 - Valutakris
 - Uttömda propagandakanaler (mainstreammedier)
 - 165 I Reportrar utan gränsers pressindex
 - 85% av de nationella medierna är kontrollerade av AKP enligt samma organisation
 - Går inte längre att tala om rättvisa val.
 - Elektoral autokrati enligt forskningscentret V-dem

UTRIKESPOLITIK

- FRÅN BÖRJAN TÖVÄDER – ”nollproblempolitik med grannar”. Ändå ett historiskt paradigmskifte. Men överlämnat det helt sedan Syrien-kriget. MB. QATAR. Hätskt mot Grekland, Armenien, Egypten, UAE, USA, EU osv osv. VISSA lättnader för att närma sig t.ex. Israel och UAE.
- **EU** – flyktingavtal och nya styrkeförhållanden
– Ukraina-krisen ger svängrum?
- **USA** – ambivalent men historiskt starka band – NATO, behov av partners i och med USA:s ändrade roll i Mellanöstern.
- **Ryssland** – Den enda dialogytan?... en viss linje, mkt baserat på ömsesidigt beroende, olja- och gas, export av livsmedel åt andra hållet.
- **Charmoffensiv** – Ny väg i den ryska invasionens skugga? Öppningar i relation till Saudi, Israel (innan 7 oktober), UAE, USA och Tyskland

IDAG: balanserar. Har en unik roll i NATO

- Pro-palestinsk på pappret, men i verkligheten alltid haft fungerande ekonomiska och tom militära relationer med Israel (första muslimska land att erkänna)

- Har Putins öra. Kan medla?

- Säljer samtidigt TB2 BAYRAKTAR till Ukraina

- Täta band till Qatar – Muslimska brödrskapet. Kan föra dialog med Iran. NÄR VÄST BEHÖVER SÅ ÄR DET TURKIET SOM KAN FYLLA EN FUNKTION

- DET UTNYTTJAR TURKIET TILL MAX

- **SVERIGE?** Turkiet spelar skickligt på sin position som andra största armén i Nato och en möjlig dialogmakare med Iran, Ryssland, Hamas etc. etc. Sveriges NATO-anslutning en mycket liten del i det. Kommer att användas maximalt för att få utfall. F16? Besök i Vita huset?